

Kazakçanın Dil Bilimi Terimleri ve Türkiye Türkçesi Karşılıkları

Linguistic Terms Of Kazakh And Their Equivalents in Turkish

Tuğba BİLVEREN¹

Sena EKMEKCİOĞLU²

Öz

Lehçeler arası dil bilimi çalışmalarında ya da dil içi çevirilerde sıklıkla kullanılan sözlükler, sözvarlığının öne çıkarılması hususunda sistemli biçimde hazırlanmış başvuru kaynaklarıdır. Dil bilimi terimleri için hazırlanmış sözlükler, alanda var olan ve terim niteliği taşıyan sözcüklerin anlamlarını ve açıklamalarını bazı durumlarda örnekler verip izah ederek bilimsel çalışmalarda fayda sağlayacak, kavramların izahı ve anlaşılması noktasında ortaya çıkabilecek karmaşayı ortadan kaldıracak kaynaklardır. Terimleri doğru biçimde vermek, yapılan çalışmalarda karşılaşılabilecek sorunların da önüne geçmek demektir. Bu çalışmada Kazakça ve Türkiye Türkçesi dil bilimi ve dil bilgisi çalışmaları sırasında terimlerin aktarımında karşılaşılan problemlerin önüne geçmek ve yapılacak çalışmalara fayda sağlamak amacıyla Ğ. Qaliyev'in (2012) *Til Bilimi Terimlerinin Sözdigi (Dil Bilimi Terimlerinin Sözlüğü)*, Ä. Tölevov'un (1971) *Qazaq Tilindegi Zat Esim Kategoriyasi (Kazak Dilindeki İsim Kategorisi)* ve yine Ä. Tölevov'un (1975) *Qazaq Tilindegi Etistikting Grammatikalıq Kategoriyaları (Kazak Dilindeki Fiillerin Gramer Kategorileri)* isimli eserleri temel alınarak çeşitli dil bilimi sözlükleri ve dil bilgisi kaynakları taranmıştır. Kazakça ile yapılan çalışmalarda kullanılan dil bilimi terimlerinin Türkiye Türkçesi karşılıkları verilirken genel kabul görmüş terimlerin kullanılmasına dikkat edilmiş, anlamları verilirken terimler arası eş değerklik oluşturmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Dil bilimi terimleri, Kazakça, terimler sözlüğü.

Abstract

Dictionaries, which are frequently used in inter-dialectal linguistics studies or intra-lingual translations, are systematically prepared reference sources for highlighting the vocabulary. Dictionaries prepared for linguistics terms are books that will benefit scientific studies by explaining the meanings and explanations of words that exist within the field and have the characteristics of terms by giving examples in some cases, and help eliminate confusion that may arise at the point of explanation and understanding of concepts. Giving the terms correctly means preventing the problems that may be encountered in the studies. In this study, in order to prevent the problems encountered in the transfer of terms during the linguistic and grammatical studies of Kazakh and Turkish and to benefit the studies to be carried out, Ğ. Qaliyev's (2012) *Til Bilimi Terimlerinin Sözdigi*, Ä. Tölevov's (1971) *Qazaq Tilindegi Zat Esim Kategoriyasi* and Ä. Tölevov's (1975) *Qazaq Tilindegi Etistikting Grammatikalıq Kategoriyasi*, as well as various linguistic dictionaries and grammatical sources. While giving the Turkish equivalents of the linguistic terms used in the studies conducted with Kazakh Turkish, attention was paid to the use of generally accepted terms, and it was aimed to create equivalence between the terms while giving their meanings.

Key Words: Linguistic terms, Kazakh Turkish, dictionary of terms.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. tyumrutas@kilis.edu.tr Orcid Id: [0000-0002-3149-9364](https://orcid.org/0000-0002-3149-9364)

² Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi, sena.ekm0@gmail.com Orcid Id: [0009-0002-7078-0199](https://orcid.org/0009-0002-7078-0199)

Bu çalışma, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC 4.0) ile lisanslanmıştır. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr> This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0). <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Giriş

Türk dilinin lehçeleri üzerine yapılan bilimsel çalışmalar hem dil bilimi terimlerine karşılık bulma hem de lehçeler arası aktarma sorunlarını beraberinde getirmiştir. Kazakça, 19. yüzyıldan itibaren Sovyetlerin tüm Türk toplulukları arasında başlattığı misyonerlik faaliyetlerinden oldukça etkilenmiş ve bu süreçte hazırlanan Rusça temelli dil bilgisi kitapları, konuşma kılavuzları ve sözlükler aracılığıyla uzun seneler Sovyet tahakkümünden kurtulamamıştır. Yapılan bilimsel çalışmalarda kullanılan terimlerin çoğu bire bir alıntılanmış böylece doğal olmayan bir söz varlığı ortaya çıkarılmıştır. 20. yüzyıla gelindiğinde bu durum yerini izahlı sözlüklere bırakarak çoğunlukla çevirilerle açıklanan sözlükler meydana getirilmiştir.

Kazakça söz varlığı üzerine yapılan çalışmalar Sovyet döneminden önceye dayanır. Çarlık Rusyası'nın bölgedeki halkın yaşam şekli, kültürü, inançları ve dili hakkında edineceği her bilgi hedeflenen bir denetim için gerekli görülmüş, bazı öncü çalışmalar başlatılmıştır. Rusça-Kazakça hazırlanmış karşılaştırmalı dil bilgisi kitapları ve sözlükler bu amaca hizmet eder niteliktedir.

Kazak Türklerinin ilk sözlüğü olarak tanıtılan ve A. D. Skalon tarafından hazırlanan *Skalon Sözlüğü* (1774), Kazak Türklerinin yaşantısından yola çıkılarak Rusça-Kazakça hazırlanmış tamamı 80 sayfalık el yazması bir sözlüktür. Kazakça söz varlığını içeren ilk sözlük ise 133 Kazakça madde başının tanıtıldığı *Almanca-Tatarca-Kazakça-Buhara Lehçesi-Kalmakçadan Sözcükler Dizisi*, Johann Peter Falck yönetiminde hazırlanan üç ciltlik saha derlemesinin üçüncü cildinde yer alır. İkinci sözlük ise Heinrich Julius Klaproth'un (1825) hazırladığı Fransızca-Kazakça sözlüktür. 18. yüzyıldan beri süregelen Kazak sözlükçülüğünün bilimsel ve sistematik yönlerini izah eden ilk çalışma ise Malbaqov'un (1992) hazırladığı *Qazaq Leksikografiasının Tarihi* isimli eser olarak bilinir (Bayniyazov ve Bayniyazova, 2014: 87-88). 19. yüzyılın ikinci yarısında Kazakçanın söz varlığı ile ilgili sözlükler artış göstermiş, 40 civarında sözlük yayınlanmıştır. 20. yüzyılın başlarında özellikle iki dilli sözlükler hazırlanmış, sayısı az da olsa Kazakçadan Rusçaya hazırlanan sözlükler dikkat çekmiştir. Bu sözlüklerin ortak özelliği ses bilgisi, söz varlığı ve dil bilgisi kurallarının bir arada verilmiş olmasıdır. N. İ. İlminski'nin hazırladığı *Kazak Lehçesi için Materyaller*, dil bilgisinin yanı sıra sözlük bölümü de ihtiva eder (Duisebayeva, 2017:106).

Sovyet devrinde hazırlanan bir diğer sözlük türü olan terim sözlükleri dilin ve dil üzerine yapılan çalışmaların gelişim düzeyi hakkında bilgi vermektedir. Kazak dil biliminin atası kabul edilen Ahmet Baytursunulu'nun Bakü'de gerçekleşen *Birinci Türkoloji Kurultayı*'nda ortak Kazak terminolojisi hakkındaki görüşleri, seçilen sözcüklerin birebir kavramlara karşılık gelmesi yönündedir. Eğer bu kavramları karşılayan sözler Kazak söz varlığında yoksa kavram karşılıkları akraba dillerden seçilmelidir (İsmail-Türk, 1999: 414-415). Kazak terimlerin türetilmesinde ve ortak bir terim söz varlığı oluşturulmasında gösterilmesi gereken hassasiyet, söz dizimi, söz yapımı ve anlam konularında da gösterilmeli, bu alanda kullanılan terimlerin de karşılıklarının bulunmasına dikkat edilmelidir. Bu durumu göz önüne alarak yaptığımız bu çalışmada Kazak ve Türkiye Türkçesi dil çalışmalarında kullanılan terimler karşılıklı verilmiş, bu konuda daha önce yapılmış olan pek çok araştırmadan istifade edilmiştir. Emine Gürsoy Naskali'nin *Türk Dünyası Gramer Terimleri Kılavuzu* (1997), Ülkü Çelik Şavk'ın *Türkçe-Kazakça-Karakalpakça-Rusça-İngilizce Karşılaştırmalı Dil bilimi ve Dil bilgisi Terimleri Sözlüğü* (2001), Nadir İlhan'ın (2007) *Geçmişten Günümüze Sözlükçülük Geleneği ve Türk Dili Sözlükleri*, Onur Balcı'nın *Kazakçanın Ses ve Şekil Bilgisi Terimleri* (2010) makalesi, Dilek Kaplankıran'ın *Kazakçada Edebiyatla İlgili Terimler* (2016) makalesi, Günay Karaağaç'ın *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü* (2018), Süleyman Efendioğlu-Esra Yavuz'un *Kazakçanın Söz Dizimi Terimleri* (2018) makalesi, Rauf Mustafaoğlu'nun A.S. Amanjolov'un (2019) *Kazakça-Rusça Dil bilimi*

Terimleri Sözlüğünün İncelenmesi makalesi alandaki önemli çalışmalardandır. Bu çalışmalar ışığında terim sözvarlığı Kazakçayla yazılmış Ğ. Qaliyev'in (2012) *Til Bilimi Terimlerinin Sözdigi*, Ä. Tölevov'un (1971) *Qazaq Tilindegi Zat Esim Kategoriyasi* ve yine Ä. Tölevov'un (1975) *Qazaq Tilindegi Etistikting Grammatikalıq Kategoriyaları* isimli eserlerinden derlenen dil bilimi terimleriyle biraz daha genişletilerek incelenmiştir. Terimlerin karşılıkları verilirken Muharrem Ergin'in (2005) *Türk Dil Bilgisi*, Kamile İmer, Ahmet Kocaman, Sumru A. Özsoy'un (2011) *Dil bilimi Sözlüğü*, Berke Vardar'ın (2002) *Açıklamalı Dil bilimi Terimleri Sözlüğü*'nden faydalanılmıştır. Toplamda 831 adet madde başı listelenerek, terimler Türkiye Türkçesi alfabe sırasına göre verilmiştir. Kiril harfli yazımlarına da yer verilerek olası bir karışıklığın önüne geçilmiştir. Oluşturulan bütüncü daha önce yapılan çalışmalardaki söz varlığıyla bir kısım benzerlikler taşısa da dil bilgisi kitapları ve sözlüklerin taranmasıyla daha geniş bir bütüncü oluşturulmaya çalışılmıştır. Sözcüklerin ait oldukları dilin dil bilgisi sistemine göre tasarlanıp sözlüklerin de bu terimlere göre oluşturulduğunu ifade eden Jackson, sözlükleri bir referans kitabı olarak tanımlar (2016:45). Bu bağlamda terimlerin doğru anlaşılması çalışmalardaki güvenilirliğin artmasına sebep olacağından dil içi çeviriler önem arz eder.

Kazakçanın Dil bilimi Terimleri ve Türkiye Türkçesi Karşılıkları

A

Ablativ (аблатив): Ayrılma durumu. *bk. Şığıs septik (шығыс сентік).*

Absolyutti şaq (абсолютти шак): Bildirme kipi.

Abstrakt zat esim (абстракт зат esim): Soyut isim.

Abstraktı forma (абстракты форма): Soyut biçim.

Abstraktı leksika (абстракты лексика): Soyut sözcükler.

Ad'ektiv (адъектив): Sıfat.

Ad'ektivti tirkes (адъективті тіркес): Sıfat tamlaması.

Aditiv (адитив): Ekleme.

Affiks (аффикс): Ek.

Agglütinativti tip (агглютинатив): Agglütinasyon, bağlantılı, eklemeli dil. *Bkz. Jalğatalı tip (Жалғамалы тип).*

Akkuzativ (аккузатив): Belirtme durumu. *bk. Tabıs septik (табыс сентік).*

Aktsent (Акцент): Şive.

Al'ternattıq suraq (альтернаттық сұрақ): Alternatif soru.

Al'veol dawıssızdar (альвеол дауыссыздар): Diş eti ünsüzleri.

Aldagı vaqıt (алдагы уақыт): Gelecek zaman.

Alfavit (алфавит): Alfabe.

Alğaşqı kuı (алғашқы күй): Arkaik.

Alliteratsiya (аллитерация): Aliterasyon, söz oyunu.

Allofon (аллофон): Alt ses.

Allomorf (алломорф): Alt biçim.

- Almasuw (алмасу):** Değişme.
- Altay tilderi (алтай тілдері):** Altay dilleri.
- Ana tili (ана тілі):** Ana dili.
- Anafora (анафора):** Argo.
- Analitikalıq (аналитикалық):** Analitik.
- Analogiya (аналогия):** Benzeşme.
- Anıqtawısh (анықтауыш):** Tamlayan, niteleyen.
- Anıqtawıstıq qatınastar (анықтавыштық қатынастар):** Tamlayan unsurlar (isim ve sıfat tamlamaları için).
- Antonimder (антонимдер):** Zıt anlamlı sözler.
- Antonimiya (антонимия):** Zıt anlamlılık.
- Antroponimika (антропонимика):** Kişi adları bilimi.
- Aralas baylanıs (аралас байланыс):** Karışık, düzensiz bağlanma.
- Aralas qurmalas söylem (аралас құрмалас сөйлем):** Karmaşık birleşik cümle.
- Arhaizm (архаизм):** Arkaizm.
- Artikulatsiya (артикуляция):** Boğumlama, ses teşekkür yeri.
- Assimilyatsiya (ассимиляция):** Benzeşme.
- Assonans (ассонанс):** Yarım uyak.
- Astarlı metin (астарлы мәтін):** Mecaz anlamlı metin.
- Aşıq dawıstı (ашық дауысты):** Geniş ünlü.
- Aşıq ray (ашық рай):** Haber kipi.
- Atatil (ататіл):** Ana dil.
- Ataw (атау):** Yalın durum.
- Ataw septik (атау септік):** Yalın hâl.
- Atawısh sözder (атауыш сөздер):** İsim soylu sözcükler.
- Atawlı söylem (атаулы сөйлем):** İsim cümlesi.
- Atıraptıq söz (атыраптық сөз):** Yöresel sözcük.
- Atribut (атрибут):** Niteleme.
- Awıspalı (awıs) maǵına (ауыспалы (ауыс) мағына):** Mecaz anlam.
- Awıspalı keler şaq (ауыспалы келер шақ):** Belirsiz gelecek zaman.
- Awıspalı osı şaq (ауыспалы осы шақ):** Belirsiz şimdiki zaman.
- Awıspalı ötken şaq (ауыспалы өткен шақ):** Belirsiz geçmiş zaman.
- Awızeki söylew tili (ауызекі сөйлеу тілі):** Günlük konuşma dili.
- Aumaqtıq leksika (аймақтық лексика):** Bölgesel ses varlığı, ağız.
- Auqındawısh (айқындавыш):** Belirtici, niteleyici, tamlayan.

Ä

Ädebi til (әдеби тіл): Edebî dil.

Älipbiy (әліпби): Alfabe. *bk. Alfavit (алфавит).*

Är tiptes baylanıs (әр типтес байланыс): Karışık, düzensiz bağlanma. *Bkz. Aralas baylanıs (аралас байланыс).*

Ärip (әріп): Harf.

Äsirelew (әсірелеу): Mübalağa.

B

Bağınınqı söylem (бағыныңқы сөйлем): Yan cümle.

Bağınınqı söz (бағыныңқы сөз): Bağımlı sözcük.

Barıs septik (барыс септік): Yöneme durumu.

Basıñqı söylem (басыңқы сөйлем): Ana cümle, temel cümle.

Bastawıř (бастауыш): Özne.

Bastawışsız söylem (бастауышсыз сөйлем): Öznesiz cümle.

Bayandawıř (баяндауыш): Yükleme.

Bayandawıřqa balama predikativti konstruktsiya (баяндауышқа балама предикативті конструкция): Yükleme yükleme deđerinde kořulan alternatif biçimbirim.

Bayandawışsız söylem (баяндауышсыз сөйлем): Yüklemsiz cümle.

Bayırđı söz (байырғы сөз): Doğrudan anlatım, doğrudan anlatım cümlesi, aktarma. *bk. Töl söz (төл сөз)*

Baylanıs (байланыс): İlgı, bağlanma.

Baylawlı tübir (байлаулы түбір): Bağımlı kök³

Belgisiz jaqtı söylem (белгісіз жақты сөйлем): Belirsiz özneli cümle.

Beyimdew (бейімдеу): Uyarlama.

Beune (бейне): İmge.

Beunelewış sözder (бейнелеуіш сөздер): Yansıma sözcükler. *bk. Eliktew sözder (еликтеу сөздер).*

Beytarap sözder (бейтарап сөздер): Anlamdaşı olmayan sözler, bağımsız sözler.

Bilingvizm (билингвизм): İkidillilik.

Bir mağınalılıq (бір мағыналылық): Tek anlamlılık.

---

³ Qaliyev'e göre Kazakçada eksiz kullanılmayan kök ve gövdelere işaret eder (2012:46).

Bir quramdı qaratpa söylem (бір құрамды қаратпа сөйлем): Tek bileşenli seslenme cümlesi, hitap.

Bir quramdı söylem (бір құрамды сөйлем): Bir bileşenli cümle, ana ögeli cümle.

Bir quramdı söylemniñ bas müşesi (бір құрамды сөйлемнің бас мүшесі): Bir bileşenli cümlenin ana ögesi. *bk. Bir quramdı söylem (бір құрамды сөйлем).*

Bir tübirli sözder (бір түбірлі сөздер): Kökteş sözcükler. *bk. Tübirles sözder (түбірлес сөздер).*

Birikken söz (біріккен сөз): Birleşik sözcük.

Bolımdı söylem (болымды сөйлем): Olumlu cümle.

Bolımsız söylem (болымсыз сөйлем): Olumsuz cümle.

Bolımsız tübirli etistik (болымсыз түбірлі етістік): Olumsuz köklü fiil.

Bolımsızdıq (болымсыздық): Olumsuzluk.

Boljaldı keler şaq (болжалды келер шақ): Tahmini gelecek zaman.

Bögde söz (бөгде сөз): Alıntı sözcük.

Bölşektik toby (бөлшектік тобы): Kesir grubu.

Buringi ötken şaq (бұрынғы өткен шақ): Görülen geçmiş zaman.

Buwdan sözder (будан сөздер): İki veya daha çok dilden alınan birleşik yapılı sözcükler.

Buwın (буын): Hесе.

Buwın tilder (буын тілдер): Tek heceli diller.

Buyıq ray (бұйрық рай): Emir kipi.

Buyıqtı söylem (бұйрықты сөйлем): Emir cümlesi.

Büyir dawıssız (бүйір дауыссыз): Avurt ünsüzü.

D

Däneker dawıstılar (дәнекер дауыстылар): Bağlayıcı ünlüler.

Dästürli til bilimi (дәстүрлі тіл білімі): Geleneksel dil bilimi.

Dativ (датов): Yönelme durumu. *bk. Barıs septik (барыс сентік).*

Dawıs (дауыс): Ses.

Dawıs şımlıdğı (дауыс шымылдығы): Ses telleri.

Dawıssız dıbıstar (дауыссыз дыбыстар): Ünsüz.

Dawıssızdar ündestigi (дауыссыздар үндестігі): Ünsüz uyumu.

Dawıssızdardıñ jıñışkerüwi (дауыссыздардың жіңішеруі): Ünsüz yumuşaması.

Dawıssızdardıñ juwandawı (дауыссыздардың жуандауы): Tonsuzlaşma.

Dawıstı dıbıstar (дауысты дыбыстар): Ünlü.

Dawıstılar ündestigi (дауыстылар үндестігі): Ünlü uyumu.

Dawıstılardıñ erin ündestigi (дауыстылардың ерін үндестігі): Dudak uyumu.

Däyeksöz (дәйексөз): Alıntı.

Definitsiya (дефиниция): Tanımlama.

Demewlik şılaw (демеулік шылау): Sona gelen edat.

Deminutiv (деминутив): Küçültme.

Derbes rısıqtawıš (дербес пысықтауыш): Özel zarf tümlecisi.

Derbes söz (дербес сөз): Müstakil sözcük.

Dereksiz sözder (дерексіз сөздер): Soyut sözcükler. *bk. Abstraktı leksika (абстрактты лексика).*

Dereksiz zat esimder (дерексіз зат есімдер): Soyut isimler. *bk. Abstraktı leksika (абстрактты лексика).*

Derivatsiya (derivация): Türetme.

Derivatsiyalıq maǵına (derivациялық мағына): Yan anlam.

Desemantikalanuw (Десемантикалану): Anlamsızlaştırma.

Deskriptivti lingvistika (Дескриптивті лингвистика): Betimleyici dil bilimi.

Dıbis (дыбыс): Ses.

Dıbis ırǵaǵı (дыбыс ырғағы): Ses ahengi.

Dıbis ikemdelüwi (дыбыс икемделуі): Ses uyumu.

Dıbis jüyesi (дыбыс жүйесі): Ses birimi.

Dıbis küši (дыбыс күші): Vurgu, ton.

Dıbis özgeristeri (дыбыс өзгерістері): Ses deǵışimi.

Dıbis sapası (дыбыс сапасы): Ezgi.

Dıbis sozılıñqılıǵı (дыбыс созылыңқылығы): Ses süresi, uzunluk-kısalık.

Dıbis ündesimi (дыбыс үндесімі): Ses benzeşmesi.

Dıbis ündestigi (дыбыс үндестігі): Ses uyumu.

Dıbis zañdarı (дыбыс заңдары): Ses düzeni.

Dıbistañba (дыбыстаңба): Transkripsiyon.

Dıbistardıñ akustikalıq jiktelüwi (дыбыстардың акустикалық жіктелуі): Seslerin teşekkül noktalarına göre sınıflandırılması.

Dıbistardıñ jasaluw täsilderi (дыбыстардың жасалу тәсілдері): Seslerin ııkıš biçimleri.

Dıbistardıñ korrelyatsiyası (дыбыстардың корреляциясы): Ses birleşimi, korelyasyon.

Dıbistardıñ qatandanuwi (дыбыстардың қатандануы): Ünsüz sertleşmesi.

Dıbistardıñ tirkesimi (дыбыстардың тіркесімі): Ses türemesi.

Dıbistaw apparatı (дыбыстау аппараты): Konuşma uzvu.

Dıbistıq (дыбыстық): Fonetik, ses bilgisi.

Dıbistıq erekşelikter (дыбыстық ерекшеліктер): Ses özellikleri.

Dialekt (диалект): Lehçe.

Diftong (дифтонг): Diftong, hece yutumu.

Diril dawıssız (діріл дауыссыз): Ötümlü (titreşimli) ünsüz.

Disillab (дисиллаб): İki heceli sözcük.

Dissimilyatsiya (диссимиляция): Aykırılık.

Dissimilyatsiya (диссимиляция): Uyumsuzluk.

Diyalektologiya (диалектология): Lehçe bilimi.

Dorsal dawıssızdar (дорсал дауыссыздар): Diş damak ünsüzleri.

Döreki söz (дөрекі сөз): Argo sözcük.

Dublyet sözder (дублет сөздер): İkileme.

E

Ejelki ötken şaq (ежелгі өткен шақ): Öğrenilen geçmiş zaman.

Eki buwindı söz (екі буынды сөз): İki heceli sözcük.

Eki quramdı söylem (екі құрамды сөйлем): İki yarı cümle.

Ekinşi jaq (екінші жақ): İkinci şahıs.

Ekitildilik (екітілділік): İki dillilik. *bk. Qostildilik (қостілділік).*

Ekrin (екрін): Vurgu.

Eksperimenttik fonetika (эксперименттік фонетика): Deneysel ses bilgisi.

Eksploziv dawıssızdar (эксплозив дауыссыздар): Patlayıcı ünsüzler. *bk. Şuğıl dawıssızdar (шұғыл дауыссыздар), Jabısıñqı dawıssızdar (жабысыңқы дауыссыздар), üzilmeli dawıssızdar (үзілмелі дауыссыздар).*

Eliktew sözder (еліктеу сөздер): Yansımaya sözcükler.

Eliktewiş söz etistik (еліктеуіш сөз етістік): Yansımaya fiil.

Eliktewiş sözder (еліктеуіш сөздер): Taklit, yansımaya sözcükler. *bk. Eliktew sözder (еліктеу сөздер).*

Ellipsis (эллипсис): Eksiltili yarı.

Elliptikalıq söylem (эллиптикалық сөйлем): Eksiltili cümle.

Emfaza (эмфаза): Vurgu.

Emfazatikalıq söz (эмфатикалық сөз): Vurgulu sözcük.

Enklitika (энклитика): Enklitik, ek edat.

Erenteza (эпентеза): Ses türemesi.

Ergativtik qurılıs (эргативтік құрылыс): Oldurgan çatılı yarı.

Erindik dawıstar (еріндік дауыстар): Yuvarlak ünlüler.

Erin-tis dıbıstarı (ерін-тіс дыбыстары): Diş-dudak sesleri.

Erkeletüw esimderi (Еркелету есімдері): Küçültme sözcük.

Esim (есім): İsim.

Esim bayandawıŝ (есім баяндауыш): İsim soylu yüklem.

Esim klastarı (Есім кластары): İsim türleri.

Esim negizdi etistik (есім негізді етістік): İsimden türetilen fiil.

Esimderdiñ septelüwi (Есімдердің септелуі): İsim çekimi.

Esimdi söylem (Есімді сөйлем): İsim cümlesi.

Esimdi söz tirkesteri (есімді сөз тіркестері): İsimler ve isim soylu sözcüklerle kurulu sözcük grupları.

Esimdik (есімдік): Zamir.

Esimdik qatıstı sabaqtas kurmalas söylem (Есімдік қатысты сабақтас құрмалас сөйлем): Zamir ilgisi olan yan cümleli birleşik cümle.

Esimdik tektes san esimler (есімдік тектес сан есімдер): Belirsizlik zamirleri.

Esimdik tektes sın esimler (есімдік тектес сын есімдер): Sıfat gibi görünen zamirler⁴.

Esimdik tektes üstewler (Есімдік тектес үстеулер): Zarf durumuna geçen zamirler (Örneğin; ben-bence, sen-sence, bu-bunca, şu-şunca vb.)

Esimdik tektes zat esimler (есімдік тектес зат есімдер): Kişi zamirleri.

Esimşe (есімше): Sıfat fiil.

Esimşe (Есімше): İsim fiil.

Esimşelik oralım (есімшелік оралым): İsim fiil öbeği.

Esimşeniñ şaqtarı (есімшенің шақтары): Zaman/kip fonksiyonlu fiilimsi ekleri.

Etimologiya (этимология): Etimoloji.

Etis (етіс): Fiil çatısı.

Etistik (етістік): Fiil.

Etistik bayandawıŝ (етістік баяндауыш): Fiil soylu yüklem.

Etistik negizdi sın esim (Етістік негізді сын есім): Fiil tabanlı sıfat.

Etistik negizdi zat esim (Етістік негізді зат есім): Fiil tabanlı isim.

Etistikke aynaluw (Етістікке айналу): Fiilleşme. *bk. Verbaldanuw (вербалдану).*

Etistikti söz tirkesteri (етістікті сөз тіркестері): Fiillerle kurulu sözcük grupları.

Etistiktiñ analitikalıq forması (етістіктің аналитикалық формасы): Analitik fiiller⁵.

Etistiktiñ atributiv forması (етістіктің атрибутив формасы): Fiilin nitelik yapısı.

Etistiktiñ bolımdı türi (етістіктің болымды түрі): Olumlu fiil.

Etistiktiñ bolımsız türi (етістіктің болымсыз түрі): Olumsuz fiil.

⁴ Örn; *bizdiñ awıl* “bizim köy”; *barşa jurt* “tüm yurt” vb.

⁵ Koç ve Doğan’a göre Kazakçada iki fiilden kurulan birleşik fiiller, analitik yapıdaki fiillerle benzerlik gösterir (s.234). Buna göre analitik yapıdaki fiiller, bir temel fiil ve bir yardımcı fiilin birleşmesinden oluşan yapılardır.

Etistiktiñ etistik tuwdıratın jurnaqtar (етістіктен етістік тудыратын жұрнақтар): Fiilden fiil türeten yarım ekleri.

Etistiktiñ jiktelmeytin formaları (етістіктің жіктелмейтін формалары): Fiilin çekime girmeyen türü, fiilimsi.

Etistiktiñ jiktik forması (етістіктің жіктік формасы): Fiilin çekime giren türü, çekimli fiil.

Etistiktiñ predikativ formaları (етістіктің предикатив формалары): Fiilin yargı bildiren türü.

Etnonim (этноним): Etnonim.

Etnonimika (этнонимика): Etnik köken.

Etnotoponimder (этнотопонимдер): Halk, millet adından oluşın yer adı.

Evfemizm (эвфемизм): Argo.

F

Faktiv (фактив): Ettirgen.

Faringal dawıssızdar (фарингал дауыссыздар): Gırtlak ünsüzleri.

Faringal dawıssızdar (фарингал дауыссыздар): Gırtlak ünsüzleri.

Filektivtik tilder (флективтік тілдер): Bükümlü diller.

Filologiya (филология): Filoloji.

Fonema (фонема): Fonem, ses birimi.

Fonema variantı (фонема варианты): Bir sesin varyantları, alofon.

Fonemaların juptas жіктері (фонемалардың жұптас жіктері): Seslerin sınıflandırılması.

Fonetika (фонетика): Ses bilgisi, fonetik.

Fonetikalık özgeris (фонетикалық өзгеріс): Fonetik değişim.

Fonetikalıq almasuw (фонетикалық алмасу): Ses değişimi.

Fonetikalıq dıbıstañba (фонетикалық дыбыстаңба): Fonetik transkripsiyon.

Fonetikalıq zañdar (фонетикалық заңдар): Ses uyumu.

Fonogramma (Фонограмма): Fonogram.

Fonologiya (фонология): Ses bilimi.

Fonologiyalıq birlik (фонологиялық бірлік): Fonolojik birlik.

Formant (формант): Yarım eki.

Fraza (фраза): Cümle.

Frazeologiya (фразеология): Deyim.

Frazeologiyalıq tirkester (фразеологиялық тіркестер): Deyimleşmiş söz grupları.

Freym (фрейм): Yarı.

Frikativ dawıssızdar (Фрикатив дауыссыздар): Sürekli ünsüz, sızıcı ünsüz, dış ünsüzü. *bk. Iziñ dawıssız (ызың дауыссыз).*

Funksionalıq lingvıstika (функционалдық лингвистика): İşlevsel dil bilimi.

G

Gaplologiya (гаплогия): Naploloji, hece yutumu.

Genealogiyalıq toptastıruw (tilderdi) (генеалогиялық топтастыру (тілдерді): Dil ailesi.

Genitiv (генитив): Genitif, ilgi durumu. *bk. İlik septik (ілік септік).*

Gerundiy (герундий): Zarf fiil, gerundium.

Giperbola (гипербола): Abartma, mübalağa.

Giperonim (гипероним): Üst anlam.

Giperteza (гипертеза): Uzun mesafeli göçüşme.

Giponimiya (гипонимия): Alt anlamlılık.

Glossa (глосса): Sözcük.

Glossariy (глоссарий): Sözlük.

Govor (говор): Ağız.

Grammatika (грамматика): Gramer, dil bilgisi.

H

Habarlı söylem (хабарлы сөйлем): Bildirme cümlesi.

Halıqaralıq sözder (халықаралық сөздер): Uluslararası sözler.

Halıqaralıq tilder (халықаралық тілдер): Dünya dilleri.

Halıqnama (халықнама): Halkbilimi.

Halıqtıq etimologiya (халықтық этимология): Halk etimolojisi.

I

Iğraqtı äwen (ырғақты әуен): Cümlede ton, ezgi.

Im tili (ым тілі): İşaret dili.

Iqşamdaw (ықшамдау): Kısaltma.

Iriqsız etis (ырықсыз етіс): Edilgen fiil.

Iziñ dawıssız (ызың дауыссыз): Sürekli ünsüz, sızıcı ünsüz, dış ünsüzü.

İ

İdiyom (идиом): Deyim.

İlgerindi ıqpal (илгерінді ықпал): İlerileyici benzeşme.

İlik septik (ілік септік): İlgі durumu.

İmperativ (императив): Emir.

İmplitsitti (имплицитті): Örtük anlam.

İmploziya (имплозия): Patlayıcı ünsüzler. *bk. Şuğıl dawıssızdar (шуғыл дауыссыздар).*

İnfiks (инфикс): Ek, iç ek. *bk. Affiks (аффикс).*

İnfinitiv (инфинитив): İsim fiil, mastar.

İnterfiks (интерфикс): Ek. *bk. Affiks (аффикс).*

İntervokal dawıssızdar (интервокал дауыссыздар): İki ünlü harf arasında bulunan ünsüzler.

İntonatsiya (интонация): Tonlama.

İntonatsiya sulbası (интонация сұлбасы): Tonlama biçimi, ahenk.

İntralingvistika (интралингвистика): Dil içi özellik.

İrgeles ırpal (иргелес ықпал): Gerileyici benzeşme.

İygerilgen sözder (игерілген сөздер): Deforme edilmiş alıntı sözler.

İzoglossa (изоглосса): Ağız atlası.

J

Jabısıñqı dawıssızdar (жабысыңқы дауыссыздар): Patlayıcı ünsüzler. *bk. Şuğıl dawıssızdar (шуғыл дауыссыздар), Üzilmeli dawıssızdar (үзілмелі дауыссыздар).*

Jalañ naq osı şaq (жалаң нақ осы шақ): Kesin şimdiki zaman.

Jalañ söylem (жалаң сөйлем): Basit cümle, yalın cümle.

Jalañ tübir (жалаң түбір): Yalın kök.

Jalgawlıqsız qurmalas söylem (жалғаулықсыз құрмалас сөйлем): Temel ve yan yargının bulunduğu bağlaçsız birleşik cümle.

Jalğalamalı tip (жалғамалы тип): Eklemeli diller.

Jalğaw (жалғау): Çekim eki.

Jalğawlıq şılawlar (жалғаулық шылаулар): Bağlaç.

Jalğawlıqsız baylanısuw (жалғаулықсыз байланысу): Bağlaçsız birleştirme.

Jalrı esim (жалпы esim): Cins isim.

Jalrı fonetika (жалпы фонетика): Genel ses bilimi.

Jalrı til bilimi (жалпы тіл білімі): Genel dil bilimi.

Jalrılama jaqtı söylem (жалпылама жақты сөйлем): Genel özneli cümle⁶.

Jalrılama sözder (жалпылама сөздер): Anlamdaşı olmayan sözler. *bk. beytarap sözder (бейтарап сөздер).*

Jalrılawış sözder (Жалпылауыш сөздер): Genel sözcükler.

Jalrılık esim (жалпылық esim): Topluluk isim.

Jalqı esim (жалқы esim): Özel isim.

Janama kirme sözder (жанама кірме сөздер): Dolaylı ödünçlenmiş sözcükler⁷.

⁶ Genellikle atasözü ve deyimlerde kullanılan ortak özneler biçiminde karşımıza çıkar (Qaliyev, 2012: 108).

- Janama tolıqtawıš (жанама толықтауыш):** Yer tamlayıcısı.
- Janasuw (жанасу):** Eklenme.
- Jaқ (жақ):** Şahıs.
- Jaqsız etistik (жақсыз етістік):** Meçhul fiil⁸.
- Jaqsız söylem (жақсыз сөйлем):** Meçhul fiilli cümle⁹.
- Jaqtı söylem (жақты сөйлем):** Örtülü cümle.
- Jargon (жаргон):** Jargon.
- Jarıspa sözder (жарыспа сөздер):** Yinelenen sözcükler.
- Jarıspalı kör bağınañqılı sabaqtas söylem (жарыспалы көп бағыныңқылы сабақтас сөйлем):** Karşılaştırmalı yan cümleli birleşik cümle.
- Jartılay aşıq buwın (жартылай ашық буын):** Yarı açık hece.
- Jartılay dawıstı dıbis (жартылай дауысты дыбыс):** Yarı ünlü.
- Jatis septik (жатыс септік):** Bulunma durumu
- Jay söylem (жай сөйлем):** Basit cümle.
- Jay söylem türleri (жай сөйлем түрлері):** Basit cümle türleri.
- Jay şıray (жай шырай):** Pekıştireç. *bk. Şıraylar (шырай).*
- Jayılma söylem (жайылма сөйлем):** Tüm öğelerle kurulan cümle.
- Jedel ötken şaq (жедел өткен шақ):** Yakın geçmiş zaman.
- Jekeşe forma (жекеше форма):** Tekil biçim.
- Jekeşe zat esimder (жекеше зат esimдер):** Tekil isimler.
- Jiktemeli jalrı esim (жіктемелі жалқы esim):** Sınıflandırıcı ortak isim
- Jiktew (жіктеу):** Sınıflandırma.
- Jiktik jalğaw (жіктік жалғау):** Fiil çekim eki, bildirme eki.
- Jiyilik (жиілік):** Sıklık, sözcüklerin kullanım sıklığı.
- Jup dıbıstar (жүп дыбыстар):** Çift sesler.
- Jurnaқ (жүрнақ):** Ek.
- Jürdek dawıstılar (жүрдек дауыстылар):** Sert ünlüler.
- Jüye (жүйе):** Sistem.

K

Kakuwminal dawıssızlar (какуминал лауыссызлар): Üstdamaksız ünsüzler.

---

⁷ Qaliyev'e göre Kazakçaya giren Arapça-Farsça alıntı sözcükler Tacikçe, Özbek ve Tatar Türkçeleri vasıtasıyla girmiştir (2012:110).

⁸ Bkz. Ergin Türk Dil Bilgisi isimli çalışmasında, gereklilik kipinin üçüncü şahsının şahıssız yani öznesiz olduğunu ifade eder. Kazakçada kullanılan "jaqsız" sözü öznesiz olarak aktarıldığında Ergin'in "meçhul fiil" ya da "meçhul fiilli cümle" ifadeleri uygun görülür. Buna göre meçhul fiilli cümlelerde de özne bulunmaz.

⁹ Bkz. Ergin, M. (2007). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak. s. 399.

- Kal'ka (калька):** Ödünçleme, alıntı.
- Kalambur (каламбур):** Cinas. *bk. Оунақи сөз (ойнақы сөз).*
- Kauzativ (каузатив):** Ettirgen çatı. *bk. Özgelik etis (өзгелік етіс).*
- Keler şaq (келер шак):** Gelecek zaman.
- Keyindi ıqpal (кейінді ықпал):** Gerileyici benzeşme.
- Kezektес salalas söylem (кезектес салалас сөйлем):** Sıralı bağlı cümle.
- Kidiris (кідіріс):** Durak, birimler arasındaki kesinti.
- Kirikken söz (кіріккен сөз):** Birleşik sözcük. *bk. Kürdeli söz (күрделі сөз).*
- Kirme dıbıstar (кірме дыбыстар):** Alıntı (x, ts, f, sç vb.) sesler.
- Kirme sözder (кірме сөздер):** Alıntı sözcükler.
- Komparativ (компаратив):** Kıyaslama.
- Konfiks (конфикс):** Ek. *bk. Affiks (аффикс).*
- Konsonantizm (консонантизм):** Ünsüz sistemi.
- Kontekst (контекст):** Bağlam.
- Kontrastivtik lingvistika (контрастивтік лингвистика):** Karşılaştırmalı dil bilimi.
- Kömekşi esimder (көмекші есімдер):** Yardımcı isimler.
- Kömekşi etistik (көмекші етістік):** Yardımcı fiil.
- Kömekşi sözder (көмекші сөздер):** Yardımcı sözcükler.
- Kömey dawıssızdarı (Көмей дауыссыздары):** Gırtlak ünsüzleri.
- Kömey dıbıs (көмей дыбыс):** Gırtlak sesi.
- Kömöktes septik (көмектес септік):** Vasıta durum eki.
- Köne Türki tilderi (көне түркі тілдері):** Eski Türk dilleri.
- Könelengen forma (көнеленген форма):** Eskimiş biçim.
- Köp bağıniñqılı sabaqtas söylem (көп бағыныңқылы сабақтас сөйлем):** Çok bileşenli birleşik cümle, birden fazla yan cümleli birleşik cümle.
- Köp komponentti kurgımalas söylem (көп компонентті құрмалас сөйлем):** Çok bileşenli birleşik cümle.
- Köp komponentti salalas söylem (көп компонентті салалас сөйлем):** Çok bileşenli sıralı cümle.
- Köp mağınalıq (көп мағыналылық):** Çok anlamlılık.
- Köpşe forma (Көпше форма):** Çokluk biçimi.
- Köptik jalğaw (көптік жалғау):** Çokluk eki.
- Köptik kategoriyası (көптік категориясы):** Çokluk kategorisi
- Köptik mäندی zat esimder (көптік мәнді зат есімдер):** Topluluk isimleri.
- Köptildilik (көптілділік):** Çok dillilik.
- Körkem ädebiyet tili (көркем әдебиет тілі):** Edebi dil.

Kösemşe (көсемше): Zarf fiil.

Kösemşelik oralım (көсемшелік оралым): Zarf fiil öbeği.

Köteriñiw (көтерілу): Açıklık.

Köteriñki dawıstılar (көтеріңкі дауыстылар): Açık ünlüler.

Kreol tilder (креол тілдер): Kreol dilleri.

Kuy-Jay kategoriyası (күй-жай категориясы): Durum kategorisi.

Kürdeli bayandawısh (күрделі баяндауыш): Birleşik yüklem.

Kürdeli bolımsız osı shaq (күрделі болымсыз осы шақ): Birleşik olumsuz şimdiki zaman.

Kürdeli esim bayandawısh (күрделі есім баяндауыш): İsimlerle kurulan birleşik yüklem.

Kürdeli etistik (күрделі етістік): Birleşik fiil.

Kürdeli etistik bayandawısh (күрделі етістік баяндауыш): Birleşik fiille kurulan yüklem.

Kürdeli jalqı esim (күрделі жалқы есім): Birleşik özel isim.

Kürdeli naq osı shaq (күрделі нақ осы шақ): Birleşik kesin şimdiki zaman.

Kürdeli sın esim (күрделі сын есім): Birleşik sıfat. *bk. Sın esim (сын есім).*

Kürdeli sintaksistik birlik (күрделі синтаксистік бірлік): Birleşik söz dizimsel gruplar.

Kürdeli söz (күрделі сөз): Birleşik sözcük. *bk. birikken söz (біріккен сөз), kirikken söz (кіріккен сөз).*

Kürdeli tuwındı üstew (күрделі туынды үстеу): Birleşik zarf gövdesi. *bk. Üstew (үстеу).*

Kürdeli zat esim (Күрделі зат есім): Birleşik isim.

Q

Qabisuw (қабысу): Takısız tamlama.

Qalaw ray (қалау рай): İstek kipi

Qanattı sözder (қанатты сөздер): Anlatımı etkili söz, vecize.

Qarapayım sözder (қарапайым сөздер): Günlük ifadeler.

Qaratpa söz (қаратпа сөз): Seslenme (hitap) sözcüğü.

Qarqındılıq (қарқындылық): Tonlama *bk. Dıbıs küşi (дыбыс күші).*

Qarsılıqtı bağıññıqlı sabaqtas söylem (қарсылықты бағыныңқылы сабақтас сөйлем): Zıtlık bildiren yan cümleli birleşik cümle.

Qarsılıqtı jalgawlıqtar (қарсылықты жалғаулықтар): Zıtlık bağлақлары.

Qarsılıqtı salalası kurmalası söylem (қарсылықты салалас құрмалас сөйлем): Zıtlık bildiren sıralı birleşik cümle.

Qatañ dawıssızdardıñ uyañdanwı (қатаң дауыссыздардың ұяңдануы): Sert sessizlerin yumuşaması.

Qatıstı etistik (қатысты етістік): Göreceli fiil.

Qatıstı mağına (қатысты мағына): İlgili anlam.

Qatıstı sın esim (қатысты сын esim): Bağıntılı sıfat. *bk. Sın esim (сын esim).*

Qatıstı sözder (қатысты сөздер): Bağıntılı sözler.

Qatıstı şaq (қатысты шак): Bağıl zaman. *bk. Absolyutti şaq (абсолютти шак).*

Qaytalama qozğalis etistikleri (қайталама қозғалыс етістіктері): Tekrarlanan hareket fiilleri.

Qaytalamaytın qozğalis etistikleri (қайталамайтын қозғалыс етістіктері): Tekrarlanmayan hareket fiilleri.

Qaytalaqtaw (қайталақтау): Tekrarlı söz.

Qaytalaw (қайталау): İkileme. *bk. Qos sözder (қос сөздер).*

Qazaq til bilimi (Қазақ тіл білімі): Kazak dil bilimi.

Qazaq tili (Қазақ тілі): Kazak dili.

Qısqağan kürdeli söz (қысқарған күрделі сөз): Birleşik isimlerin kısaltması.

Qısqağan söz (қысқарған сөз): Kısaltma.

Qıstırındı qurılım (қыстырынды құрылым): Ara cümle.

Qıstırma dıbis (қыстырма дыбыс): İki morfem arası yardımcı ses, bağlayıcı unsur.

Qıstırma söz (қыстырма сөз): Ara söz.

Qıyısuw (қиысу): Özne yüklem uyumu.

Qıymıl-sın bağımñqılı sabaqtas söylem (қимыл-сын бағыныңқылы сабақтас сөйлем): Nitelik bildiren yan cümleli birleşik cümle.

Qoldanbalı til bilimi (қолданбалы тіл білімі): Uygulamalı dil bilimi.

Qos bolımsızdıq forma (қос болымсыздық форма): Çift olumsuz yarı.

Qos erindik dawıssızdar (қос еріндік дауыссыздар): Çift dudak ünsüzleri.

Qos sözder (қос сөздер): İkilemeler.

Qosarlı ayqındawış (қосарлы айқындауыш): Bağımlı tamlayan, birleşik tamlayan.

Qosarlı dawıssızdar (қосарлы дауыссыздар): Çift ünsüzler.

Qosarlı tübirli söz (қосарлы түбірлі сөз): İkileme köklü kelime

Qosımşa (қосымша): Ek.

Qosımşa artikulyatsiya (қосымша артикуляция): Ek sesletimi.

Qostıldilik (қостілділік): Çok dillilik.

Qurıya tilder (құпия тілдер): Gizli diller.

Quramdı (kürdeli) jurnaқ (құрамды (күрделі) жұрнақ): Birleşik ek.

Quramdı bayandawıŝ (құрамды баяндауыш): İsim ve fiilden oluşan birleşik fiilli yüklem.

Qurılıм (құрылым): Yarı.

Qurmalas söylem (құрмалас сөйлем): Birleşik cümle.

Qurmalas söylemderdiñ sıısuwı (құрмалас сөйлемдердің сыйысуы): Birleşik cümlelerde dizim, birleşik cümlelerin uyumu.

Qutra (құтпа): Söyleyiş.

L

Labial dawıstılar (лабиал дауыстылар): Yuvarlak ünlüler. *Bkz. Erindik dawıstılar (еріндік дауыстылар).*

Labialdanuw (лабиалдану): Yuvarlaklaşma.

Laringal dıbıs (ларингал дыбыс): Gırtlak sesi. *bk. Kömey dıbıs (көмей дыбыс).*

Leksema (лексема): Söz, sözcük.

Leksika (лексика): Söz varlığı.

Leksikalık birliq (лексикалық бірлік): Dil birliği. *bk. Til birliğı (тіл бірлігі).*

Leksikalıq mağına (лексикалық мағына): Sözlük anlamı.

Leksikologiya (лексикология): Sözcük bilimi.

Leksikon (лексикон): Sözlük.

Lepti söylem (лепті сөйлем): Ünlem cümlesi.

Lingvistika (лингвистика): Dil bilimi. *bk. til bilim (тіл білім).*

Lingvistikalıq embebaptar (лингвистикалық эмбебаптар): Ortak dil unsurları.

Lingvistikalıq stilistika (лингвистикалық стилистика): Dil bilimsel stilistik, anlatım bilimi.

Litota (Литота): Önemsizleştirme, arıksayış.

Logikalıq bağıt (логикалық бағыт): Mantık ilgisi.

Lokativ (локатив): Bulunma durumu. *bk. Jatis Septik (жатыс сентік).*

M

Mağına (мағына): Anlam.

Mağına üstemelew (мағына үстемелеу): Anlam birikmesi.

Mağınanın keñeyüi (мағынаның кеңеюі): Anlam genişlemesi.

Mağınasız (мағынасыз): Anlamsız.

Maqsat bağıniñqılı sabaqtas söylem (мақсат бағыныңқылы сабақтас сөйлем): Amaç bildiren yan cümle, dilek cümlesi.

Maqsattı keler şaq (мақсатты келер шақ): Maksat bildiren gelecek zaman.

Masdar (масдар): Mastar.

Matasuw (матасу): Kelime gruplarının bağlanma biçimi.

Mätin (мәтін): Metin

Mätin lingvistikası (мәтін лингвистикасы): Metindil bilimi.

Mazmun örisi (мазмұн өрісі): Anlam örüntüsü.

Meñgerüw (меңгеру): Yönelme, yönlendirme.

Metafora (метафора): Metafor.

Metateza (метатеза): Metatez, göçüşme.

Metodologiya (методология): Metodoloji (yöntem bilimi).

Metonimiya (метонимия): Ad aktarması.

Mezgil (мезгіл): Zaman.

Mezgil bağınaıqlılı sabaqtas söylem (мезгіл бағыныңқылы сабақтас сөйлем):
Zaman bildiren yan cümle.

Mezgildes salalas qurmalas söylem (мезгілдес салалас құрмалас сөйлем):
Zaman bildiren sıralı birleşik cümle.

Modal (модаль): Kiplik.

Modal demevlikler (модаль демеуліктер): Kiplik sözler, cümle başı edatları.

Modal etistik (модаль етістік): Kiplik fiil.

Modal sözder (модаль сөздер): Kiplik sözler.

Modaldılık (модальдылық): Kiplik.

Monoftong (монофтонг): Yalın ünlü.

Monolingvizm (монолингвизм): Tek dillilik.

Monosemantikalıq (моносемантикалық): Tek anlamlılık.

Monosillab (моносиллаб): Tek heceli sözcük.

Morfema (морфема): Biçim birimi.

Morfonema (морфонема): Ses biçim birimi. *bk. Morfonema (морфонема).*

Morfologiya (морфология): Biçim bilgisi.

Morfologiyalıq almasuw (морфологиялық алмасу): Morfolojik değişim.

Morfologiyalıq birliq (морфологиялық бірлік): Dil birliği. *bk. Til birliği (тил бірліęi).*

Morfonema (морфонема): Ses biçim birimi.

Morfonologiya (морфонология): Biçim bilimsel ses bilimi.

Multilingvizm (мультилингвизм): Çok dillilik.

Murin joldı dibistar (мұрын жолды дыбыстар): Nazal sesler. *bk. Nazalizatsiya (назализация).*

N

Naq osı şaq (нақ осы шақ): Kesin şimdiki zaman.

Naqtı maғыna (нақты мағына): Gerçek anlam.

Nareçiyе (наречие): Zarf.

Nazalizatsiya (назализация): Genizsileşme. *bk. Murın joldı dıbıstar (мұрын жолды дыбыстар).*

Negiz til (негіз тіл): Ana dil. *bk. Atatil (атамил), Tektil (тектіл).*

Negizgi (негізгі): Etken.

Negizgi etis (негізгі етіс): Etken çatı.

Negizgi etistik (негізгі етістік): Etken fiil.

Negizgi nemese bastarqı forma (негізгі немесе бастапқы форма): Sözcüğün sözlükteki ilk anlamı.

Negizgi sözdik qor (негізгі сөздік қор): Temel söz varlığı.

Nominativ (номинатив): Yalın durum. *bk. Ataw septik (атау сентік).*

Nominativtik qurılıs (номинативтік құрылыс): Nominatif yapı.

Nominativtik söylem (номинативтік сөйлем): Yükleme yalın durumdaki isim cümlesi. *bk. Esimdi söylem (есімді сөйлем).*

Nominativtik tipologiya (номинативтік типология): Nominatif yapı. *Bkz. nominativtik qurılıs (номинативтік құрылыс).*

Nominatsiya (номинация): Adlandırma.

Norma (Норма): Norm.

Nöldik forma (нөлдік форма): Sıfır biçim birimi.

Numeral (нумерал): Sayı sıfatı. *bk. San esim (сан есім).*

O

Ob'ekt (объект): Nesne.

Odağay (одағай): Ünlem.

Okkazional söz (окказионал сөз): Tek bir olay için bulunmuş sözcük, rastlantısal.

Omonimder (омонимдер): Eş sesliler.

Oñaşalanghan müşe (оңашаланған мүше): Açıklayıcı parçasık, ara cümle.

Onomasiyologiya (ономасиология): Ad bilimi.

Optativ (оптатив): İstek kipi. *bk. Qalaw ray (қалау рай).*

Oqşaw sözder (оқшау сөздер): Cümle dışı unsurlar, münferit sözler.

Oram (орам): Yapı. *bk. Qurılıs (құрылым).*

Orientalistika (ориенталистика): Oryantalizm, Doğu bilimi.

Ortaq etis (ортақ етіс): Ortak çatı.

Ortaq töl söz (ортақ төл сөз): Dolaylı anlatım.

Ortaşa dawıstılar (орташа дауыстылар): Orta ünlüler. *bk. Köterilüw (көтерілу).*

Osy şaq (осы шақ): Şimdiki zaman.

Oynaқы söz (ойнақы сөз): Cinas. *bk. Kalambur (каламбур).*

Oytekti forma (ойтекті форма): Soyut biçim. *bk. Abstraktı forma (абстрактты форма).*

Oytekti leksika (ойтекті лексика): Soyut sözcükler. *bk. Abstraktı leksika (абстрактты лексика).*

Ö

Öli jurnaqtar (өлі жұрнақтар): Taşlaşmış ekler.

Öli tilder (өлі тілдер): Ölü diller.

Öli tübirler (өлі түбірлер): Ölü kökler.

Önimdi jurnaqtar (өнімді жұрнақтар): İşlek ekler.

Önimsiz jurnaqtar (өнімсіз жұрнақтар): İşlek olmayan ekler.

Öris (өріс): Örüntü.

Ötken şaq (өткен шақ): Geçmiş zaman.

Ötken wakıt (өткен уақыт): Geçmiş zaman.

Özdik etis (өздік етіс): Dönüşlü çatı.

Özekti müşelenüw (өзекті мүшелену): Ana cümledeki ögeler.

Özgelik etis (өзгелік етіс): Ettirgen çatı.

P

Palatal dıbis (палатал дыбыс): Damak sesi. *bk. Dawıstı dıbıstar (дауысты дıбıstar), dawıssız dıbıstar (дауыссыз дыбыстар).*

Palatalizatsiya (палатализация): Damaksıllaştırma.

Parafraz (Парафраз): Dolaylı anlatım.

Paronimder (Паронимдер): Yakın eş sesli sözcükler.

Passiv söylew müşeleri (пассив сөйлеу мүшелері): Edilgen cümle ögeleri.

Passiv sözder (пассив сөздер): Edilgen sözcükler.

Pawza (пауза): Durak.

Perifraza, perifraz (Перифраза, перифраз): Dolaylama.

Pısıqtawış (пысықтауыш): Zarf tümleci.

Polilingvizm (полилингвизм): Çok dillilik. *bk. Köptildilik (көптілділік).*

Polisemiya (полисемия): Çok anlamlılık. *bk. Köp tağınalılıq (көп мағыналылық).*

Polisintetikalıq tilder (полисинтетикалық тілдер): Çok sentetik diller.

Possessivtilik (Посессивтілік): Aitlik.

Postfiks (постфикс): Ek. *bk. Affiks (аффикс).*

Postpozitsiya (постпозиция): Edat.

Praktikalıq dıbıstañba (практикалық дыбыстаңба): Transkripsiyon.

Predikat (предикат): Yüklem.

Predlog (предлог): Kiplik parçasıǵı.

Predlogti septik (предлогті септік): Valens, durum ekli tamlayıcı.

Prefiks (префикс): Ön ek.

Progressivti assimilyatsiya (прогрессивті ассимиляция): İlerleyici benzeşme. *bk. İlgerindi ıqpal (ілгерінді ықпал).*

Pronominaldanuw (прономиналдану): Zamire dönüşme.

Proteza (протеза): Söz başında ses türemesi.

Prototip (прототип): İlk örnek.

Punktuatsiya (пунктуация): Noktalama işaretleri. *bk. Tınıs belgileri (тыныс белгілері).*

R

Rau (рай): Kір.

Reduplikatsiya (редупликация): İkilemeler *bk. Qos sözder (қос сөздер)*

Referent (референт): Atıf.

Regressivti assimilyatsiya (регрессивті ассимиляция): Gerileyici benzeşme. *bk. Keyindi ıqpal (Кейінді ықпал).*

Relyatsiyalıq maǵına (реляциялық мағына): İgili anlam.

Rema (рема): Rema. *bk. Özekti müşeleniw-söylemniiñ (өзекті мүшелену-сөйлемнің).*

Reñk mēndi jurnaqtar (реңк мәнді жұрнақтар): İfadeyi güçlendiren ekler, pekiştirme ekleri.

Resmi til (ресми тіл): Resmî dil.

Rifma (рифма): Kafiye.

Ritm (ритм): Ezgi. *bk. Söylew ritmi (сөйлеу ритмі).*

Ritorika (риторика): Retorik, belagat.

Ritorikalıq suraq (риторикалық сұрақ): Retorik soru.

Rod (Род): Cinsiyet.

S

Sabaktasuw (сабақтасу): Baǵlanma.

Sabaqtas qurmalas söylem (сабақтас құрмалас сөйлем): Temel ve yan yargının bulunduǵu birleşik cümle.

Sabaqtasa baylanısuw (сабақтаса байланысу): Yan cümle bağlantısı.

Sabaqtı etistikter (сабақты етістіктер): Geçişli fiiller.

Salalas qurmalas söylem (салалас құрмалас сөйлем): Sıralı bağlı cümle.

Salalasa baylanısqañ söz tirkesteri (салаласа байланысқан сөз тіркестері): Sıralı bağlanan sözcük grupları.

Salalasa baylanısuw (салаласа байланысу): Sıralı bağlanma.

Salğastırmalı (salıstırmalı) edis (салғастырмалы (салыстырмалы) әдіс): Karşılaştırmalı yöntem, usül. *bk. Kontrastivтік lingvistika (контрастивтік лингвистика), Salğastırmalı til bilimi (салғастырмалы тіл білімі).*

Salğastırmalı til bilimi (салғастырмалы тіл білімі): Karşılaştırmalı dil bilimi.

Salıstırmalı fonetika (салыстырмалы фонетика): Karşılaştırmalı sesbilim.

Salıstırmalı grammatika (салыстырмалы грамматика): Karşılaştırmalı gramer.

Salıstırmalı sabaqtas söylem (салыстырмалы сабақтас сөйлем): Karşılaştırmalı yan cümleli birleşik cümle.

Salıstırmalı salalas söylem (салыстырмалы салалас сөйлем): Karşılaştırmalı sıralı cümle.

Salıstırmalı- tarihi til bilimi (салыстырмалы-тарихи тіл білімі): Karşılaştırmalı tarihi dil bilimi.

Salıstırmalı-tarihi edis (салыстырмалы-тарихи әдіс): Karşılaştırmalı tarihi yöntem.

Salt etistikter (салт етістіктер): Geçişsiz fiiller.

Salt- sabaqtılıq kategoriyası (салт - сабақтылық категориясы): Geçişli- geçişsiz kategorisi.

San (сан): Sayı.

San esim (сан есім): Sayı sıfatı.

Sañılaw (şuğıl) dawıssızdar (саңылау (шұғыл) дауыссыздар): Sürekli ünsüz, sızıcı ünsüz, diş ünsüzü. *bk. Spirant dawıssızdar (спирант дауыссыздар), Frikativ dawıssızdar (Фрикатив дауыссыздар).*

Sapalıq sın esim (сапалық сын есім): Niteleme sıfatı.

Satılı köp bağımñqılı sabaqtas (сатылы көп бағыныңқылы сабақтас): Birden fazla yan cümleli birleşik cümle.

Seber bağımñqılı sabaqtas söylem (себер бағыныңқылы сабақтас сөйлем): Seber bildiren yan cümleli bağılı cümle.

Seberpes salalas söylem (себерпес салалас сөйлем): Seber bildiren sıralı cümle.

Semantika (семантика): Anlam bilimi.

Semantikalıq arhaizm (семантикалық архаизм): Anlam bilimsel arkaizm.

Semasiologiya (семасиология): Kavram bilimi.

Semiotika (семиотика): Gösterge bilimi.

Septelmeytin zat esimder (септелмейтін зат есімдер): Durum eki almamış isimler, yalın.

Septew (септеу): Çekim.

Septewlik şılawlar (септеулік шылаулар): Cümle başı edatları.

Septik (септік): Durum eki.

Septik jalğavlarınñ tizilisi (септік жалғауларының тізілісі): Durum eklerinin dizilişi.

Septik jalğawları (септік жалғаулары): Durum ekleri.

Sëykessiz diyalektlik erekşelikter (сәйкессіз диалектілік ерекшеліктер): Yalancı eş değerklik, denklik.

Shema (сема): Şema.

Sın esim (сын есім): Sıfat.

Sın esimge aynaluw (сын есімге айналу): Sıfat fiil.

Sıpayı formalar (сыпайы формалар): Nezaket çekimi.

Sibilyant (ızıñ) dıbıstar (сибилянт (ызың) дыбыстар): Sürekli ünsüz, sızıcı ünsüz, dış ünsüzü.

Signifikat (сигнификат): Gösterilen, tamlayan durumu.

Sillabikalıq jazuw (силлабикалық жазу): Heceleme.

Siltew esimdigi (сілтеу есімдігі): Gösterme zamiri

Singarmonizm (сингармонизм): Ses uyumu.

Singulyativ (сингулятив): Teklik. *bk. Jekeşe zat esimder (жекеше зат есімдер).*

Sinhroniya (синхрония): Eş zamanlılık.

Siñisüw (сіңісу): Hece kaynaşması, ünlü birleşmesi.

Sinkopa (синкопа): Orta hece düşmesi.

Sinkretizm (синкретизм): Senkronizasyon, uyumlama.

Sinonimder (синонимдер): Eş anlamlılar.

Sinonimiya (синонимия): Eş anlamlılık.

Sintagma (синтагма): Dizim.

Sintaksis (синтаксис): Söz dizimi.

Sintaksistik baylanıs (синтаксистік байланыс): Söz dizimsel bağlantı.

Sintaksistik birlik (синтаксистік бірлік): Söz dizimsel birlik.

Sintaksistik emes kategoriyalar (синтаксистік емес категориялар): Söz dizimsel olmayan kategoriler.

Sintaksistik kategoriyalar (синтаксистік категориялар): Söz dizimsel kategoriler.

Sintaksistik mağına (синтаксистік мағына): Söz dizimsel anlam.

Sintaksistik qatınastar (синтаксистік қатынастар): Söz dizimsel ilişkiler.

Sintaksistik qurılım (синтаксистік құрылым): Söz dizimsel yapı.

Sintaksistik sinonimder (синтаксистік синонимдер): Söz dizimsel eş anlamlılık.
bkz. Sinonimder (синонимдер).

Sintaksistik taldaw (синтаксистік талдау): Söz dizimsel tahlil, çözümleme.

Sintetikalıq forma (синтетикалық форма): Sentetik yapı, birleşim yoluyla elde edilen yapı.

Sintetikalıq tilder (синтетикалық тілдер): Yapay diller.

Sintez (синтез): Birleşim.

Siypattamalı fonetika (сипаттамалы фонетика): Betimlemeli ses bilim.

Siypattamalı lingvistika (сипаттамалы лингвистика): Betimlemeli dil bilimi.

Skript (скрипт): Metin.

Sleng (сленг): Argo.

Sogiponim (согипоним): Alt anlamlılık. *bz. Giponimiya (гипонимия).*

Sonant (сонант): Ötümlü ses.

Sonor (ündi) dıbıstar (сопор (үнді) дыбыстар): Ötümlü sesler. *bk. Sonant (сонант).*

Söylem (сөйлем): Cümle.

Söylem müşeleri (сөйлем мүшелері): Cümle ögeleri

Söylem türleri (сөйлем түрлері): Cümlenin yapı ve anlam türleri.

Söylemniñ birıñğay müşeleri (сөйлемнің бірыңғай мүшелері): Cümlenin ortak ögeleri

Söylemniñ dara müşesi (сөйлемнің дара мүшесі): Cümleyi oluşturan tek öge.

Söylemniñ kürdeli müşesi (сөйлемнің күрделі мүшесі): Cümleyi oluşturan birden fazla öge.

Söylemniñ turlawlı müşeleri (сөйлемнің тұрлаулы мүшелері): Cümleyi oluşturan temel ögeler.

Söylemniñ turlawsız müşeleri (сөйлемнің тұрлаусыз мүшелері): Cümleyi oluşturan değışken ögeler, yardımcı ögeler.

Söylemniñ üyirli müşesi (сөйлемнің үйірлі мүшесі): Cümleyi oluşturan birleşik ögeler.

Söylenis (сөйленіс): Söyleyiş.

Söylesim (сөйлесім): Konuşma.

Söylew (söz) dıbıstarı (сөйлеу (сөз) дыбыстары): Konuşma sesi, fonem.

Söylew (сөйлеу): Konuşma.

Söylew aktisi (сөйлеу актисі): Edim.

Söylew apparatı (сөйлеу аппараты): Cümle unsurları, cümle ögeleri. *bkz. Söylew müşeleri (сөйлеу мүшелері).*

Söylew müşeleri (сөйлеу мүшелері): Konuşma ögeleri.

Söylew qarqını (сөйлеу қарқыны): Konuşma hızı.

Söylew ritmi (сөйлеу ритмі): Konuşma ritmi.

Söylew takti (сөйлеу такті): Konuşma vurgusu.

Söylew tempi (сөйлеу темпі): Konuşma hızı.

Söylew tili (сөйлеу тілі): Konuşma dili.

Söylewdiñ fonetikalıq birlikleri (сөйлеудің фонетикалық бірліктері):
Konuşmanın fonetik birimleri.

Söz (сөз): Sözcük.

Söz ayşıqtarı (сөз айшықтары): Söz sanatları.

Söz ırğağı (сөз ырғағы): Sözcükte ahenk.

Söz negizi (сөз негізі): Sözcük tabanı, kök.

Söz qoldanı (сөз қолданыс): Sözcük kullanımı.

Söz quramı (сөз құрамы): Söz varlığı.

Söz taptarı (сөз таптары): Sözcük türleri.

Söz tirkesi (сөз тіркесі): Söz grubu, kelime grubu.

Söz tirkesiniñ bağımnıqı sıñarı (сөз тіркесінің бағыныңқы сыңары): Sözcük grubunun tamlayan ögesi.

Söz tirkesiniñ basıñqı sıñarı (сөз тіркесінің басыңқы сыңары): Sözcük grubunun temel ögesi.

Söz tirkesiniñ grammatikalıq maǵınası (сөз тіркесінің грамматикалық мағынасы): Sözcük gruplarının grammatikal anlamı.

Söz türlendirüwşi qosımşa (сөз түрлендіруші қосымша): Yarım ekleri.

Söz variantları (сөз варианттары): Söz varyantları.

Sözderdin baylanısuw formaları (сөздердің байланысу формалары):
Sözcüklerin bağlanış biçimleri.

Sözderdiñ baylanısuw tésilderi (сөздердің байланысу тәсілдері): Sözcüklerin bağlanma metodları. *bk. Sintaksistik baylanıs (синтаксистік байланыс).*

Sözderdiñ orın tértibi (сөздердің орын тәртібі): Sözcüklerin yer düzeni.

Sözdik (сөздік): Sözlük.

Sözdik üya (сөздік ұя): Sözcüğün sahip olduğu anlamların tümü.

Sözdiñ işki forması (сөздің ішкі формасы): Sözcüğün iç yapısı, derin anlam.

Sözdiñ leksikalıq maǵınası (сөздің лексикалық мағынасы): Sözcüğün sözlük anlamı.

Sözdiñ negizi (сөздің негізі): Sözcüğün kökü.

Sözdiñ qızmeti (сөздің қызметі): Sözcüğün görevi.

Sözge morfemdik taldaw (сөзге морфемдік талдау): Sözcük tahlili.

Sözjasam (сөзжасам): Söz yapımı.

- Sözjasam jüyesi (сөзжасам жүйесі):** Türetim ekleri.
- Sözjasamdıq baza (сөзжасамдық база):** Sözcük oluşturma tabanı.
- Sözjasamdıq mağına (сөзжасамдық мағына):** Yan anlam. *bk. Derivatsiyalıq mağına (derivatsiyalıq mağına)*
- Sözjasamdıq negiz (сөзжасамдық негіз):** Söz türetiminde kullanılan taban.
- Sözjasamdıq qosımşa (jurnaqtar) (сөзжасамдық қосымша (журнақтар):** Türetim eki. *bk. Qosımşa (қосымша).*
- Sözjasamdıq taldaw (сөзжасамдық талдау):** Türetim eklerinin tahlili.
- Söz-söylem (сөз-сөйлем):** Tek sözcükle kurulan cümle.
- Söztizbe (сөзтізбе):** Dizin, indeks.
- Söztulğa (сөзтұлға):** Sözcük yapısı.
- Söztürlem qosımşaları (сөзтүрлем қосымшалары):** Yapım ekleri. *bk. Qosımşa (қосымша)*
- Spirant (спирант):** Sızıcı.
- Spirant dawıssızdar (спирант дауыссыздар):** Sürekli ünsüz, sızıcı ünsüz, diş ünsüzü. *bk. Frikativ dawıssızdar (Фрикатив дауыссыздар).*
- Spontandıq özgerister (спонтандық өзгерістер):** Düzenli değişimler.
- Sporadikalıq özgerister (спорадикалық өзгерістер):** Düzensiz değişimler.
- Standart til (стандарт тіл):** Standart dil.
- Statikalıq edis (статикалық әдіс):** Sabit yöntem.
- Stil' (стиль):** Tarz, üslup.
- Stilistika (стилистика):** Üslup bilimi.
- Stilistika jağınan beytarap sözder (стилистика жағынан бейтарап сөздер):** Anlamdaşı olmayan sözler.
- Stilistikalıq sinonimder (стилистикалық синонимдер):** Eş anlamlılık.
- Struwktuwralıq lingvistika (структуралық лингвистика):** Yapısal dil bilimi.
- Subekt (субъект):** Özne.
- Subektisiz söylem (субъектісіз сөйлем):** Öznesiz cümle. *bk. Bastawıssız söylem (бастауышсыз сөйлем).*
- Substantiv (субстантив):** İsim. *bk. Zat esim (зат есім).*
- Substantivtenüw (субстантивтену):** Adlaşma.
- Suffiks (суффикс):** Son ek. *bk. Affiks (аффикс).*
- Suffiksoid (суффиксоид):** Ek görünümlü.
- Superstrat (суперстрат):** Üst katman.
- Supin (супин):** İsim fiil. *bk. İnfinitiv (инфинитив).*
- Supletivizm (суплетивизм):** Bir sözcüğün değişik biçimli karşılığı.
- Supstrat (супстрат):** Alt katman.

Surawlı söylem (сұраулы сөйлем): Soru cümlesi.

Surawlıq şılaw (сұраулық шылау): Soru edatı.

Süzilmeli dawıssızdar (сүзілмелі дауыссыздар): Sızıcı ünsüzler.

Ş

Şaq (шақ): Zaman.

Şaqıruw septiği (шақыру септігі): Hitap sözcüğü. *bk. Qaratpa söz (қаратпа сөз)*

Şartlı bağınañqılı sabaqtas söylem (шартты бағыныңқылы сабақтас сөйлем): Şartlı birleşik cümle.

Şarttı ray (шартты рай): Şart kipi.

Şarttı salalas söylem (шартты салалас сөйлем): Şartlı sıralı cümle.

Şendesüw (Шендесу): Napoloji.

Şeşendik söz (шешендік сөз): Özdeyiş, vecize.

Şet til sözderi (шет тіл сөздері): Alıntı sözcük. *bk. Kirme sözder (кірме сөздер).*

Şıǵıs septik (шығыс септік): Ayrılma durum eki.

Şılawlar (шылаулар): Edatlar.

Şıraylar (шырайлар): Pekiştireçler.

Şıraq dawıssız (ширақ дауыссыз): Sert ünsüz.

Şıraq dawıstı (ширақ дауысты): Kalın ünlü.

Şuǵıl dawıssızdar (шұғыл дауыссыздар): Patlayıcı ünsüzler. *bk. Jabısıñqı dawıssızdar (жабысыңқы дауыссыздар), üzilmeli dawıssızdar (үзілмелі дауыссыздар).*

T

Tabıs septik (табыс септік): Yükleme durum eki.

Taldaw (талдау): Çözümleme, tahlil.

Talǵawlı salalas söylem (талғаулы салалас сөйлем): Karşılaştırmalı sıralı cümle.

Tañday dawıssızdarı (таңдай дауыссыздары): Damak ünsüzleri.

Tarihi dıbıstıq almasuwarlar (тарихи дыбыстық алмасулар): Arkaik ses deǵışimleri. *bk. Spontandıq özgerister (спонтандық өзгерістер).*

Täweldewli söz (тәуелдеулі сөз): Baǵımlı kelime

Täweldi jalǵaw (тәуелді жалғау): Baǵımlı baǵlaç

Täweldik (тәуелдік): İyelik

Täweldik jalǵaw (тәуелдік жалғау): İyelik eki.

Tektes morfemalar (тектес морфемалар): Varyant ekler. *bk. Varianttılıq (варианттылық).*

Tektes morfemalar (тектес морфемалар): Varyant ekler. *bk. Varianttılıq (варианттылық).*

Tektil (тектіл): Ana dil. *bk. Atatil (ата тіл).*

Tembr (тембр): Tonlama, ezgi. *bk. İntonatsiya (интонация).*

Teñew (теңеу): Benzetme, teşbih.

Teñew mendes söz (теңеу мендес сөз): Benzetme kelime

Tereñdik kurılıм (тереңдік құрылым): Derin yapı.

Termin (термин): Terim.

Termin söz (термин сөз): Terim kelime

Tınıs belgileri (тыныс белгілері): Noktalama işaretleri.

Tikeley kirme sözder (тікелей кірме сөздер): Doğrudan alıntı sözler.

Til aldı dawıssızdar (тіл алды дауыссыздар): Diş damak ünsüzleri. *bk. Tis dawıssızdarı (тіс дауыссыздары).*

Til aldı dawıssızdar (тіл алды дауыссыздар): Diş damak ünsüzleri. *bk. Tis dawıssızdarı (тіс дауыссыздары).*

Til aldı dawıstılar (тіл алды дауыстылар): İnce ünlüler. *bk. Dawıstı dıbıstar (дауысты дыбыстар).*

Til artı dawıssızdar (тіл арты дауыссыздар): Art damak ünsüzü.

Til artı dawıstılar (тіл арты дауыстылар): Kalın ünlü. *bk. Dawıstı dıbıstar (дауысты дыбыстар).*

Til bilimi (тіл білімі): Dil bilimi.

Til bilimin zerttew edisteri (тіл білімін зерттеу әдістері): Dil bilimin araştırma yöntemleri.

Til birliği (тіл бірлігі): Dil birliği.

Til ortası dawıssızdarı (тіл ортасы дауыссыздары): Damak ünsüzleri, dil ortası ünsüzleri.

Til sem‘yası (тіл семьясы): Dil ailesi.

Tildesim (тілдесім): Dilleri bir, akraba.

Tildiñ sözdik quramı (тілдің сөздік құрамы): Dilin sözlük yapısı. *bk. Leksika (лексика).*

Tipologiya (Lingvistikalıq): Dil bilimsel sınıflandırma.

Tirek söz (тірек сөз): Anahtar sözcük.

Tirkesim (тіркесім): Bağlanma, grup oluşturma.

Tis dawıssızdarı (тіс дауыссыздары): Diş ünsüzleri.

Tiуanaqsız (тиянақсыз): Düzensiz.

Tiуanaqsız ötken şaq (тиянақсыз өткен шақ): Düzensiz göreceli (sonuçsuz) geçmiş zaman.

Toғıspalı iqpal (тоғыспалы ықпал): Ardışık- ilerleyici benzeşme.

Tolımdı söylem (толымды сөйлем): Tam cümle, öğeleri eksiksiz cümle.

Tolımsız söylem (толымсыз сөйлем): Eksiltili cümle.

Tolıq tür (толық түр): Tam tür.

Tolıqtawış (толықтауыш): Tamamlayıcı, tümleyen; tümleç.

Топ (топ): Top.

Торонимика (топонимика): Yer adı bilimi.

Tosın sözder, okkazonal sözder (тосын сөздер, окказионал сөздер): Tek bir olay için bulunmuş sözcük, rastlantısal.

Töl söz (төл сөз): Doğrudan anlatım, doğrudan anlatım cümlesi, aktarma.

Tölew söz (төлеу сөз): Dolaylı anlatım, dolaylı anlatım cümlesi.

Töte jazuw (төте жазу): Arap harfli eski Kazak alfabesi.

Töte oquw (төте оқу): Arap harfli Kazakça metinleri okuma yöntemi.

Transkriptsiya (транскрипция): Transkripsiyon. *bk. Dıbıstañba (дыбыстаңба).*

Transliteratsiya (транслитерация): Transliterasyon, harf çevirisi.

Triftong (трифтонг): Üç sesli hece.

Trisillab (трисиллаб): Üç heceli sözcük.

Троп (троп): Mecaz.

Tsitata (цитата): Alıntı. *bk. Däyek söz (дәйексөз).*

Tulğalıq (тұлғалық): Kişilik

Turaqtı (тұрақты): Kalıplaşmış

Turaqtı söz tirkesteri (тұрақты сөз тіркестері): Deyimleşmiş birleşik kelime

Turmıstıq sözder (тұрмыстық сөздер): Gündelik sözler.

Tuwındawşı grammatika (туындаушы грамматика): Üretimsel dil bilimi.

Tuwındı etistik (туынды етістік): Fiil gövdesi, fiil tabanı. *bk. Etistik (emicmik).*

Tuwındı forma (туынды форма): Türemiş biçim.

Tuwındı negiz (туынды негіз): Gövde.

Tuwındı sın esim (туынды сын есім): Sıfat, türemiş sıfat. *bk. Sın esim (сын esim).*

Tuwındı söz (туынды сөз): Gövde, türev.

Tuwındı tübir (туынды түбір): Gövde, kök. *bk. Tübir (mübir).*

Tuwındı tübirli etistik (туынды түбірлі етістік): Türemiş köklü fiil.

Tuwındı üstew (туынды үстеу): Zarf. *bk. Üstew (үстеу).*

Tuwındı zat esim (туынды зат есім): İsim gövdesi. *bk. Zat esim (zat esim).*

Tuwıs tilder (туыс тілдер): Akraba diller.

Tuwra mağına (тура мағына): Gerçek anlam.

Tuwra tolıqtawıš (тура толықтауыш): Belirli/belirtili nesne.

Tuıyq etistik (тұйық етістік): Mastar. *bk. İnfinitiv (инфинитив).*

Tuıyq etistikti söylem (тұйық етістікті сөйлем): Çekimsiz fiilli cümle.

Tübir (түбір): Kök, taban.

Tübir etistik (түбір етістік): Fiil kökü. *bk. Etistik (emicmik).*

Tübir negiz (түбір негіз): Gövde halindeki sözler.

Tübir söz (түбір сөз): Gövde sözcük.

Tübir tilder (түбір тілдер): Kök diller.

Tübir tulğa (түбір түлға): Türemiş olmayan, basit. *bk. Tübir söz (түбір сөз).*

Tübir zat esim (түбір зат есім): İsim kökü. *bk. Zat esim (зат есім).*

Tübirles sözder (түбірлес сөздер): Bir kökten türeyen sözler, kökteş.

Türki tilderi (түркі тілдері): Türk dili, genel Türkçe.

Türkologiya (туркология): Türkoloji

Türtki suraq (түрткі сұрақ): Örtülü soru.

Tüsindirmeli sabaqtas söylem (түсіндірмелі сабақтас сөйлем): Açıklayıcı yan cümleli birleşik cümle.

Tüsindirmeli salalas söylem (түсіндірмелі салалас сөйлем): Açıklama bildiren sıralı cümle.

Tüsüñki dawıstılar (түсіңкі дауыстылар): Açık telaffuz edilen ünlüler.

Tüydekti tirkes (түйдекті тіркес): Birleşik sözcük grubu.

U

Uğım (ұғым): Kavram.

Uğımdıq kategoriýalar (ұғымдық категориялар): Kavramsal kategoriler.

Ult tili, ulttıq til (ұлт тілі, ұлттық тіл): Milli dil.

Uqsastıq (ұқсастық): Benzerlik.

Uvulyar dawıssızdar (увуляр дауыссыздар): Küçük dil ünsüzü.

Uyğır jazuvı (үйғыр жазуы): Eski Uygur yazısı.

Ü

Ündesim (үндесім): Uyum.

Ündespeuşilik (үндеспеушілік): Uyumsuzluk. *bk. Dissimilyatsiya (диссимильация).*

Ündestik zañı (үндестік заңы): Ses uyumu. *bk. Singarmonizm (сингармонизм).*

Ündi dawıssızdar (үнді дауыссыздар): Tonlu, yumuşak ünsüzler. *bk. Dawıssız dıbıs (дауыссыз дыбыс).*

Ündiewropalıq atatil (үндіеуропалық ататіл): Hint-Avrupa dili.

Üstew (үстеу): Zarf.

Üstewge aynaluw (үстеуге айналу): Zarf fiil.

Üstewli söz tirkesi (үстеулі сөз тіркесі): Zarf öbeği, zarflı söz grubu.

Üyirli müşe (үйірлі мүше): Birleşik öge, grup. *bk. Söylemniñ üyirli müşesi (сөйлемнің үйірлі мүшесі).*

Üyrenşikti mağna (үйреншікті мағына): Alışılalagen anlam.

Üzilmeli dawıssızdar (үзілмелі дауыссыздар): Patlayıcı ünsüzler. *bk. Şuğıl dawıssızdar (шұғыл дауыссыздар), Jabısıñqı dawıssızdar (жабысыңқы дауыссыздар)*

V

Valentlilik (валенттілік): İstem, durum ekli tamlayıcı.

Variantlılıq (варианттылық): Eş metin, varyant. *Söz variantları (сөз варианттары).*

Velyar (таңдай) dawıssızdar (веляр (таңдай) дауыссыздар): Velar (damak) ünsüzleri.

Velyar fonemalar (веляр фонемалар): Damak sesleri. *bk. Velyar (таңдай) dawıssızdar (веляр (таңдай) дауыссыздар).*

Velyarlanuw (велярлану): Damaksılaşma.

Verbaldanuw (вербалдану): Fiilleşme.

Vid (вид): Görünüş.

Vokabula (вокабула): Sözcük bilgisi.

Vokabulariy (вокабуларий): Söz varlığı.

Vokalizm (вокализм): Ünlü sistemi. *bk. Dawıstı dıbis (дауысты дыбыс).*

Z

Zat esim (зат есім): İsim.

Zattanuw (заттану): Adlaşma. *bk. Substantivteniw (субстантивтену).*

Sonuç

Çalışmamızda Ğ. Qaliyev'in (2012) *Til Bilimi Terimderining Sözdigi*, Ä. Tölevov'un (1971) *Qazaq Tilindegi Zat Esim Kategoriyasi* ve yine Ä. Tölevov'un (1975) *Qazaq Tilindegi Etistikting Grammatikalıq Kategoriyaları* temel alınarak hazırladığımız bir bütüncü yer almaktadır. Kazakça üzerine yapılacak dil çalışmalarında fayda sağlamasını temenni ettiğimiz için bu bütüncüyi geniş tutmaya gayret ettik. Bütüncenin tamamında "A" maddesi için 54; "Ä" maddesi için 5; "B" maddesi için 39; "D" maddesi için 54; "E" maddesi için 58; "F" maddesi için 22; "G" maddesi için 12; "H" maddesi için 5; "I" maddesi için 5; "İ" maddesi için 16; "J" maddesi için 45; "K" maddesi için 51; "Q" maddesi için 44; "L" maddesi için 16; "M" maddesi için 37; "N" maddesi için 18; "O" maddesi için 17; "Ö" maddesi için 11; "P" maddesi için 25; "R" maddesi için 13; "S" maddesi için 151; "Ş" maddesi için 14; "T" maddesi için 90; "U" maddesi için 6; "Ü" maddesi için 11; "V" maddesi için 10; "Z" maddesi için 2 sözcük olmak üzere toplam 831 sözcüğü Türkiye Türkçesi karşılıklarıyla verdik. Bu aşamada Türkiye Türkçesiyle yazılan dil bilimi terimleri sözlükleri, dil bilgisi kitapları ve diğer sözlüklerden istifade ederek terimlerin standart karşılıklarını vermeye çalıştık. Çalışmada incelenen terimlerin çoğunluk olarak Kazakçaya ait olduğunu gördük. Yanı sıra Arapça, İngilizce, Fransızca, Rusça, Yunanca ve Latince'den giren sözcüklerin de kullanıldığını tespit ettik. Kazakça terim sözlüklerinde terimlerin hemen yanında verilen köken bilgisi de dikkate alınarak dil bilimi terimlerinin;

%63 (520) Kazakçadan, %17 (142) Latince'den, %14 (117) Rusça aracılığıyla Yunancadan, %2 (17) Fransızcadan, %1 (10) Rusçadan, %1 (8) İngilizceden, %1 (8) Arapçadan girdiği belirlenmiştir. Buna göre Kazakça terimlerin ağırlıklı kullanımı dikkat çekmektedir. Yabancı dillerden giren terimlerin ise karşılık bulma problemi ya da direkt ödünçleme sebebiyle girdiği düşünülebilir. Bu çalışma, dil bilgisi, dil bilimi ve söz dizimi çalışmalarında fayda sağlayacağı düşünülmüş genel bir çalışmadır.

Kaynakça

- Balcı, O. (2010). Kazakçanın Ses ve Şekil Bilgisi Terimleri. *The Journal of Academic Social Science Studies, JASSS, Volume 3, Summer, Issue 1*, s. 61-75.
- Bayniyazov, A., & Bayniyazova, C. (2014). Kazakistan'da Kıpçak Sözlükleri ve XVIII-XX. Yüzyıllar Arası Sözlük Çalışmaları. *Bilig(71)*, 81-92.
- Çelik-Şavk, Ü. (2001). *Türkçe-Kazakça-Karakalpakça-Rusça-İngilizce Karşılaştırmalı Dil bilimi Ve Dil bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Berkay.
- Duisbayeva, D. (2017). Kazakça-Orısşa Tilmaş'ın Kazak Sözlükçülük Geleneğindeki Yeri Üzerine. *Geçmişten Geleceğe Türk Sözlükçülüğü, Elginkan Vakfı 3. Türk Dili ve Edebiyatı Bildirileri 19-21 Nisan*, s. 101-117.
- Efendioğlu, S., Yavuz, E. (2018). Kazakçanın Söz Dizimi Terimleri. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(6), 1-32.
- Ergin, M. (2005). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Gürsoy-Naskali, E. (1997). *Türk Dünyası Gramer Terimleri Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- İlhan, N. (2007). *Geçmişten Günümüze Sözlükçülük Geleneği ve Türk Dili Sözlükleri*. Elazığ: Manas.
- İmer, K., Kocaman, A., Özsoy, S. A. (2011) *Dil bilimi Sözlüğü*. İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İsmail, M.,Türk, V. (1999). Birinci Türkoloji Kurultayı'nda Ahmet Baytursunulu'nun Bildirisi ve Bir Değerlendirme. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi(8)*, s.407-425.
- Jackson, H. (2016). *Sözlükbilime Giriş* (Çev: Mehmet Gürlek-Ellen Patat). İstanbul: Kesit.
- Kaplankıran, D. (2016). Kazakçada Edebiyatla İlgili Terimler. *İdil*, 5(26). s. 1797-1824.
- Karaağaç, G. (2018). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Koç, K., Bayniyazov, A. ve Başkapan, V. (2003). *Kazakça-Türkiye Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Akçağ.
- Koç, K., Doğan, O. (2004), *Kazakça Grameri*. Ankara, Gazi Kitabevi.
- Mustafaoğlu, R. (2019). A.S. Amanjolov'un Kazakça-Rusça Dil bilimi Terimleri Sözlüğü'nün İncelenmesi. *Uluslararası Workshop-Türk Dünyası: Büyük Bozkırın Düşünürleri*. Almatı, s.22-28.
- Tölevöv, Ä. (1971). *Zat Esim*. Almatı: Mektep Baspası.
- .....(1975). *Qazaq Tilindegi Etistikting Grammatikalıq Kategoriyaları*. Almatı: Mektep Baspası.
- Qaliyev, Ğ. (2012). *Til Bilimi Terimlerinin Sözdigi*. Almatı: Firma Ornak JSS.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dil bilimi Terimleri Sözlüğü*. Multilingual Yayınları, İstanbul.

Expanded Summary

Scientific studies on the dialects of the Turkic language have brought along the problems of both finding equivalents for linguistic terms and inter-dialectal transfer. Kazakh has been highly influenced by the missionary activities of the Soviets among all Turkic communities since the 19th century and has not been able to escape from Soviet domination for many years through Russian-based grammar books, phrasebooks and dictionaries prepared in this process. Most of the terms used in scientific studies were quoted verbatim, thus creating an unnatural vocabulary. By the 20th century, this situation was replaced by dictionaries with explanations and dictionaries were created, which were mostly explained by translations.

Studies on Kazakh lexicon date back to before the Soviet period. Every information that Tsarist Russia would obtain about the way of life, culture, beliefs and language of the people in the region was considered necessary for a targeted control, and some pioneering studies were initiated. Comparative grammar books and dictionaries prepared in Russian-Kazakh serve this purpose.

Skalon Dictionary (1774), introduced as the first dictionary of Kazakh Turks and prepared by A. D. Skalon, is an 80-page manuscript dictionary prepared in Russian-Kazakh based on the life of Kazakh Turks. The first dictionary containing Kazakh vocabulary is the German-Tataric-Kazakh-Kazakh-Bukhara Dialect-Kalmakcha Lexicons Series, in which 133 Kazakh items are introduced, in the third volume of the three-volume field compilation prepared under the direction of Johann Peter Falck. The second dictionary is the French-Kazakh dictionary prepared by Heinrich Julius Klaproth (1825). Since the 18th century, the first work to explain the scientific and systematic aspects of Kazakh lexicography is known as Qazaq Leksikografiyasig Tarihi (Bayniyazov and Bayniyazova, 2014: 87-88) prepared by Malbaqov (1992). In the second half of the 19th century, dictionaries related to the vocabulary of Kazakh increased, and about 40 dictionaries were published. In the early 20th century, especially bilingual dictionaries were prepared, and dictionaries prepared from Kazakh to Russian attracted attention, albeit in small numbers. The common feature of these dictionaries is that phonetics, vocabulary and grammar rules are given together. Materials for the Kazakh Dialect, prepared by N. I. Ilminsky, contains a dictionary section as well as grammar (Duisebayeva, 2017: 106).

Term dictionaries, another type of dictionary prepared in the Soviet era, provide information about the level of development of language and studies on language. The views of Ahmet Baytursunulı, who is considered the ancestor of Kazakh linguistics, on the common Kazakh terminology at the First Turkology Congress held in Baku, are that the selected words should correspond to the concepts one-to-one. If the words that meet these concepts are not in the Kazakh vocabulary, the concept equivalents should be selected from related languages (İsmail-Türk, 1999: 414-415). The sensitivity that should be shown in the derivation of Kazakh terms and the creation of a common term vocabulary should also be shown in syntax, word construction and meaning, and attention should be paid to finding the equivalents of the terms used in this field. Considering this situation, in this study, the terms used in Kazakh and Turkish language studies are given mutually, and many previous studies on this subject have been utilized.

A total of 831 bullet points are listed and the terms are given in Turkish alphabetical order. Cyrillic spellings are also included to avoid any possible confusion. Even though the whole created has some similarities with the vocabulary in previous studies, a broader whole was tried to be created by scanning grammar books and dictionaries. Stating that words are designed according to the grammar system of the language they belong to and

dictionaries are created according to these terms, Jackson defines dictionaries as a reference book (2016:45). In this context, since the correct understanding of the terms will increase the reliability of the studies, intra-linguistic translations are important.

Dictionaries, which are frequently used in linguistics studies between dialects or in intra-linguistic translations, are systematically prepared reference sources for highlighting the vocabulary. Dictionaries prepared for linguistics terms are resources that will benefit scientific studies by explaining the meanings and explanations of the words that exist in the field and have the characteristics of terms by giving examples in some cases, and can eliminate the confusion that may arise at the point of explanation and understanding of concepts. Giving the terms correctly means preventing the problems that may be encountered in the studies. While giving the Turkish equivalents of the linguistic terms used in the Kazakh studies, attention was paid to the use of generally accepted terms, and while giving their meanings, it was tried to create equivalence between the terms.

Ek(ler) ve Teşekkür

Ek-1: Derleme çalışmasına dahil edilen makale listesi.

Teşekkür: Yazar, derleme sürecindeki destekleri için danışmanına teşekkür eder.

Etik Kurul Onayı

Bu çalışma insan ya da hayvan verisi içermediğinden etik kurul onayı uygulanmamıştır.

Yazar Katkı Beyanı

Literatür tarama ve analiz: K. E. Avcı

Yazım & Düzenleme: K. E. Avcı

Son okuma: K. E. Avcı

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar, herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Açık Erişim ve Telif Hakkı

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) lisansı altında açık erişimlidir.